

KARTA OPISU PRZEDMIOTU - SYLABUS

Nazwa przedmiotu

Systemy wodociągowe

Przedmiot

Kierunek studiów

Inżynieria Środowiska II stopień

Studia w zakresie (specjalność)

Zaopatrzenie w wodę, ochrona wód i gleby

Poziom studiów

drugiego stopnia

Forma studiów

stacjonarne

Rok/semestr

1 / 1

Profil studiów

ogólnoakademicki

Język oferowanego przedmiotu

polski

Wymagalność

obligatoryjny

Liczba godzin

Wykład

30

Ćwiczenia

30

Laboratoria

Projekty/seminaria

15

Inne (np. online)

Liczba punktów ECTS

5

Wykładowcy

Odpowiedzialny za przedmiot/wykładowca:

Dr inż. Alicja Bałut

email: alicja.bałut@put.poznan.pl

tel. (61) 6652079

Wydział Inżynierii Środowiska i Energetyki

Berdychowo 4, 61-131 Poznań

Odpowiedzialny za przedmiot/wykładowca:

Dr inż. Agnieszka Szuster-Janiaczyk

email: agnieszka.szuster-janiaczyk@put.poznan.pl

tel. 616652436

Wydział Inżynierii Środowiska i Energetyki

Berdychowo 4, 61-131 Poznań

Wymagania wstępne

1 Wiedza:

Podstawowe wiadomości z przedmiotów: Mechanika płynów, kanalizacja, Gospodarka wodna z meteorologią w ramach pierwszego stopnia studiów

2 Umiejętności:

Wykorzystywania wiedzy pozyskanej i umiejętności nabytych w ramach wymienionych przedmiotów, w szczególności przedmiotu Kanalizacja oraz umiejętności samokształcenia.

3 Kompetencje społeczne:

Świadomość konieczności ciągłego aktualizowania i uzupełniania wiedzy i umiejętności.

Cel przedmiotu

Poszerzenie i pogłębienie wiedzy oraz umiejętności z zakresu systemów wodociągowych niezbędne do rozwiązywania złożonych problemów inżynierskich związanych z zaopatrzeniem w wodę.

Przedmiotowe efekty uczenia się

Wiedza

1. Student zna metody obliczeniowe stosowane do modelowania systemów wodociągowych i układów zasilających systemy zaopatrzenia w wodę (efekty uzyskiwane na wykładzie) - [KIS2_W01, KIS2_W05, KIS2_W07]
2. Student zna kryteria kalibracji modeli hydraulicznych oraz wpływ zmian parametrów na otrzymywane wyniki (efekty uzyskiwane na wykładzie). - [KIS2_W01, KIS2_W07]
3. Student zna podstawy teoretyczne systemów informacji geograficznej, które mogą być wykorzystywane do modelowania systemów wodociągowych (efekty uzyskiwane na wykładzie) - [KIS2_W01, KIS2_W05]
4. Student zna zjawisko wtórnego zanieczyszczenia wody w systemach wodociągowych (efekty uzyskiwane na wykładzie) - [KIS2_W01, KIS2_W09]
5. Student rozumie zagadnienia związane z zarządzaniem jakością wody w systemach wodociągowych (efekty uzyskiwane na wykładzie) - [KIS2_W01, KIS2_W09]

Umiejętności

1. Student potrafi przygotować charakterystyki wydajności wybranych źródeł zasilania systemów zaopatrzenia w wodę (efekty uzyskiwane na ćwiczeniach audytoryjnych i projektowych) - [KIS2_U05, KIS2_U09, K2_U10]
2. Student potrafi wykonać obliczenia hydrauliczne wybranych układów zasilających systemy zaopatrzenia w wodę (efekty uzyskiwane na ćwiczeniach projektowych) - [[KIS2_U05, KIS2_U09, K2_U10]

3. Student potrafi zbudować podstawową strukturę danych wejściowych niezbędnych do budowy komputerowego modelu systemu wodociągowego (efekty uzyskiwane na ćwiczeniach projektowych i audytoryjnych) - [KIS2_U05, KIS2_U08, K2_U09, K2_U10]
4. Student potrafi zidentyfikować parametry mogące spowodować pojawienie się niekorzystnych zjawisk w sieciach wodociągowych (efekty uzyskiwane na ćwiczeniach projektowych) - [KIS2_U01, KIS2_U05, KIS2_U08, KIS2_U09, KIS2_U10]
5. Student rozumie konieczność sprawdzania i weryfikacji otrzymywanych wyników obliczeń (efekty uzyskiwane na ćwiczeniach projektowych) - [KIS2_U01, KIS2_U08, KIS2_U10, KIS2_U15]

Kompetencje społeczne

1. Student widzi konieczność systematycznego pogłębiania i rozszerzania swoich kompetencji (efekt uzyskiwany na ćwiczeniach audytoryjnych i projektowych) - [KIS2_K01]
2. Student rozumie potrzebę pracy zespołowej w rozwiązywaniu problemów teoretycznych i praktycznych (efekt uzyskiwany na ćwiczeniach audytoryjnych i projektowych) - [KIS2_K01, KIS2_K03, KIS2_K04]
3. Student ma świadomość wpływu podejmowanych decyzji na rezultat prowadzonych działań (efekty uzyskiwane na ćwiczeniach audytoryjnych i projektowych) - [KIS2_K02, KIS2_K05]

Metody weryfikacji efektów uczenia się i kryteria oceny

Efekty uczenia się przedstawione wyżej weryfikowane są w następujący sposób:

Wykłady:

Jednoczęściowy pisemny egzamin końcowy teoretyczny, trwający 80min, w terminie podanym na początku semestru. Do zaliczenia konieczne jest uzyskanie min.50% pkt.

Egzamin obejmuje kilka pytań wieloczęściowych, otwartych. Ma na celu sprawdzenie wiedzy pozyskanej na wykładach

Stosowana skala ocen to: NB-nieobecność; <=23pkt-2(ndst); 23,5pkt-2,5(ndst+);24-28pkt-3(dst); 29-33pkt-3,5(dst+);34-38pkt-4,0(db); 39-43pkt-4,5(db+);44-46pkt-5(bdb).

Ćwiczenia audytoryjne:

Część 1: Obliczenia zadań związanych z projektowaniem studni wierconej z napiętym i swobodnym zwierciadłem wody. Na zakończenie kolokwium z zadaniami związanymi bezpośrednio z projektem studni. Do zaliczenia konieczne jest uzyskanie min.50% pkt.

Część 2: Opracowanie prezentacji oraz obrona wybranego tematu z puli proponowanej przez prowadzącego zajęcia - praca realizowana w podgrupach

Stosowana skala ocen: (NB;2,0;2,5;3,0;3,5;4,0;4,5;5,0). Do zaliczenia konieczne jest uzyskanie min.50% pkt.

Część 5: 40min pisemne kolokwium zaliczeniowe, które obejmuje test składający się z kilkunastu pytań z odpowiedziami do wyboru. Do zaliczenia wymagane jest osiągnięcie min. 50% poprawnie wykonanych zadań.

Ocenianie ciągłe na każdych zajęciach - premiowanie aktywności (efekt kształcenia KIS1).

Ćwiczenia projektowe:

Opracowanie i obrona indywidualna projektu

Ocenianie ciągłe postępu prowadzonych prac na każdych zajęciach - premiowanie aktywności .

Stosowana skala ocen: (NB;2,0;2,5;3,0;3,5;4,0;4,5;5,0).Do zaliczenia projektu konieczne jest uzyskanie 50% poprawnie wykonanych zadań.

Treści programowe

Wykłady:

1. Wprowadzenie do teorii grafów , historia rozwoju i sposoby modelowania komputerowego poszczególnych elementów systemów wodociągowych. Etapy budowy modelu, trudności i rozwiązania stosowane w oprogramowaniu EPANET.
2. Metody pozyskiwania danych do budowy modelu komputerowego sieci wodociągowych. Wykorzystanie modelu komputerowego do analizy i oceny systemu wodociągowego.
3. Metody kalibracji, weryfikacji i walidacji modeli hydraulicznych systemów wodociągowych. Upraszczenie struktury modeli- szkieletyzacja.
4. Ujmowanie wody. Rodzaje ujęć i sposoby ujmowania wody powierzchniowej i podziemnej.
5. Współdziałanie hydrauliczne układów zasilających systemy wodociągowe (charakterystyki sprowadzone).
6. Współpraca układu studni z pompownią, współpraca pomp w pompowni, sposoby sterowania.
7. Projektowanie i eksploatacja studni w układzie lewarowym.
8. Zadania realizowane przez urządzenia pomiarowe monitoringu sieci wodociągowych.
9. Straty wody w sieci wodociągowej (metody poszukiwania, obliczenia i wyznaczanie stref DMA).
10. Niezawodność funkcjonowania i bezpieczeństwo systemów wodociągowych (analiza krytyczności, lokalizacja zasuw odcinających, wyznaczanie podstawowych parametrów niezawodności systemu wodociągowego).

11. Uderzenia hydrauliczne i stosowane urządzenia do ich tłumienia.

12. Ochrona przeciepózarowa systemów zaopatrzenia w wodę.

Tematy ćwiczeń audytoryjnych:

Część 1:

1. Wyznaczanie współczynnika filtracji metodą próbnych pompowań.
2. Określenie rodzaju gruntu warstwy wodonośnej na podstawie krzywej uziarnienia.
3. Dobór filtra i wymiarowanie elementów i uzbrojenia studni wierconej.
4. Dobór pompy.

Część 2:

6. Zarządzanie jakością wody w systemach wodociągowych i analiza ryzyka.
7. Wtórne zanieczyszczenie wody w systemach wodociągowych.
8. Modelowanie zmian jakości wody w systemach wodociągowych.

Tematy ćwiczeń projektowych:

1. Obliczenia zapotrzebowania na wodę dla danej grupy odbiorców.
2. Projektowanie sieci wodociągowej (trasowanie i ustalenie średnic przewodów).
3. Dobór pomp.
4. Określenie sposobu sterowania pracą pomp.
5. Wykonanie symulacji modelu komputerowego i analiza różnych wariantów rozwiązań przy użyciu oprogramowania EPANET.

Metody dydaktyczne

Metody kształcenia:

1. Wykład: Treści przekazywane są z formie prezentacji multimedialnej. Wybrane zagadnienia omawiane są w ujęciu problemowym. Osoba prowadząca korzysta wówczas dodatkowo z tablicy.

2. Ćwiczenia audytoryjne: Osoba prowadząca prowadzi prezentację wraz z prowadzonymi obliczeniami na przykładzie, studenci są zobowiązani do prowadzenia obliczeń w czasie trwania zajęć.

3. Ćwiczenia projektowe: Zakres projektu podzielony jest na etapy. Każdy etap osoba prowadząca przedstawia w formie krótkiej prezentacji multimedialnej przy użyciu rzutnika (ok. 15min). Następnie w czasie dyskusji i pytań pokazując na przykładzie, wyjaśniane są również poszczególne sposoby realizacji każdego zadania (15min). Następnie 60min poświęcone jest na indywidualną ocenę postępów w realizacji projektu. (osoba prowadząca siada przy każdym stanowisku komputerowym studenta w grupie). Treść omawianych zagadnień i ich szczegółowy opis wykonania znajduje się na platformie eMoodle, do której studenci mają nieograniczony dostęp.

Literatura

Podstawowa

1. Mielcarzewicz E., Obliczanie systemów zaopatrzenia w wodę, Arkady, Warszawa 2001.
2. Grabarczyk Cz., Hydraulika urządzeń wodociągowych?, Warszawa, WNT, 2015 (tom1 i 2).
3. Dąbrowski S., Metodyka próbnych pompowań w dokumentowaniu zasobów wód podziemnych, Poradnik metodyczny, Warszawa, 2005.
4. Kwietniewski M. i inni, Projektowanie elementów systemu zaopatrzenia w wodę, Wydawnictwo Politechniki Warszawskiej, Warszawa 1998
5. Kwietniewski M., GIS w wodociągach i kanalizacji, PWN, Warszawa, 2008

Uzupełniająca

1. Rossman L. A., EPANET 2 User's Manual, US EPA, 2000
2. Boulos P.F. , Lansey K.E., Comprehensive Water Distribution Systems analysis Handbook for engineers and planners, MWH Soft., USA, 2006
3. Cesario L., Modelling, Analysis and design of Water Distribution Systems, AWWA, USA, 1995
4. Manual of Water Supply Practices M32, Computer Modeling of Water Distribution Systems, AWWA, USA, 2005
5. Reference Guide for Utilities, Water Distribution System Analysis. Field Studies, Modeling and Management, US EPA, USA, 2005
6. Szuster-Janiaczyk Agnieszka (IK)., Zarządzanie jakością wody w systemach wodociągowych, XIX Krajowa, VII międzynarodowa konferencja naukowo-techniczna : zaopatrzenie w wodę, jakość i ochrona wód, Zakopane, 18-21 czerwca 2006 r. / red. Andrzej Królikowski, Marek M. Sozański / PZliTS Oddz. Wielkopolski [i in.] [org.]. - Poznań : PZliTS Oddz. Wielkopolski. - T. 1, 2006. - S. 863-883

7. Bałut A, Bylka J., Modele komputerowe jako narzędzia wspomaganie w procesie zarządzania układami rozprzodającymi wodę w systemach wodociągowych?, Instal, nr 12, str.91-96, 2013r
8. Urbaniak A., Bałut A., Brodziak R., Bylka J., Technologie IT w realizacji idei zrównoważonego rozwoju w systemach zaopatrzenia w wodę, Instal, nr 10, str.76-79, 2015r1

Bilans nakładu pracy przeciętnego studenta

	Godzin	ECTS
łączny nakład pracy	125	5,0
Zajęcia wymagające bezpośredniego kontaktu z nauczycielem	75	3,0
Praca własna studenta (studia literaturowe, przygotowanie do /ćwiczeń, przygotowanie do kolokwium/egzaminu, wykonanie projektu) ¹	50	2,0

¹ niepotrzebne skreślić lub dopisać inne czynności